

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EULALIA

European Latin Linguistic Assessment

Erasmus+ Strategic Partnership for Higher Education (2019-2022)
(2019-1-IT02-KA203-062286)

<https://site.unibo.it/eulalia/en>

O3: European Latin Language Certification – Advanced Level
Methodological and Pedagogical tools, Multimedia
Practical Tools

GUIDELINES

(Swedish Version: 30.09.2022)

Project Coordinator:

Alma Mater Studiorum – University of Bologna (Italy)

Project Partners:

University of Köln (Germany)

Catholic University of the Sacred Heart – Milan (Italy)

University of Rouen (France)

University of Salamanca (Spain)

University of Uppsala (Sweden)

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Riktlinjer för den avancerade nivån

Generell beskrivning av projektet EULALIA

EULALIA syftar till en certifiering av språkfärdighet i latin som generellt tar sin utgångspunkt i motsvarande certifiering för moderna språk (t.ex. GERS, *Gemensam europeisk referensram för språk*, på engelska förkortat CEFR, *Common European Frame of Reference for Languages*).

Mot bakgrund av den mängd olika undervisningstraditioner, metoder och kursplaner som används i Europa och i världen för att underlätta inläringen av latinet (ett studium som allttjämt omfattar miljoner människor), har det förefallit oss nyttigt att skapa en referensram som kunde framhäva just språkfärdigheten. Vi hoppas således att vårt förslag uppfattas som ett nyttigt instrument för att underlätta utbyte och dialog mellan olika undervisningsmiljöer, vilka alla har samma mål gemensamt: att främja inläringen av ett språk som tillmätas ett betydande mått av kulturell betydelse.

Föremål för vårt förslag är således det latinska språket, som som sådant kan jämföras med de moderna språken, även om det jämfört med dessa finns en del betydande skillnader. Den mest uppenbara skillnaden är att latinet sedan länge normalt inte längre används som kommunikationsmedel. De flesta som lär sig latin använder sina kunskaper för att läsa och tolka texter som sedan århundraden tillskrivs särskild kulturhistorisk betydelse och som utgör en väsentlig del av vår historia, framför allt i Europa, och som därför utgör en viktig gemensam utgångspunkt. Följaktligen handlar det mestadels om komplexa texter, som kräver en form av undervisning som är anpassad till detta och som ibland är annorlunda än den som i allmänhet används för de moderna språken.

Låt oss således i första hand betrakta latinet som ett kulturspråk och inte som ett verktyg för vardaglig kommunikation: kort sagt, även om vi är genuint intresserade av hur människor levde i antiken, vet vi att vi kan få kunskap om detta genom texter som har bevarats och att vi finner den bevarad i ord som vi har ärvt från antiken och som vi fortfarande använder.

Av detta skäl tar EULALIA:s certifiering i första hand fasta på läsförståelsen i texter som utgör en del av vårt kulturella arv; men man bortser inte från den ursprungligen internationella funktion som latinet har. Av det skälet har vi valt att i första hand använda ett språk (latinet) i övningar och tester och av det skälet har vi även en del övningar som testar förmågan att uttrycka sig på latin. Beträffande förmågan att läsa, har EULALIA valt att inte fokusera på de traditionella metoderna att översätta texterna för att i stället se till den totala förståelsen av texten (bortsett från vissa detaljer). Den klara åtskillnaden mellan kompetens i latin och kompetens i det språk som det översätts till, som utmärker EULALIA, är därför särskilt lämplig för mångspråkiga grupper (se §2.2),

Uppmärksamheten kring förmågan att förstå framgår även av bruket av verktyg som använder sig av hörandet, t.ex. genom att versioner som bygger på ljud och som stödjer den skrivna texten med en muntlig version. Detta underlättar tillämpningen av EULALIA i de fall då man har att göra med studenter som har problem med synen.

De språkliga färdigheterna följs och utvärderas gradvis (i grundnivå och i avancerad nivå), av vilkadera vi har olika regelverk (för den avancerade nivån, se nedan, § 4).

EULALIA har således som målsättning att fungera som verktyg för att integrera och, som vi hoppas, skapa samband mellan de olika kursplanerna som redan finns; den syftar inte till att ersätta den, men till att skapa kommunikation mellan dem för att uppnå det gemensamma syftet: kunskap i det latinska språket.

EULALIA föreslår inte en undervisningsmetod, utan ett verktyg för utvärdering av kunskaper i latin. Det är inte vår avsikt att verka för en ny metod för att undervisa i latin, bara ett sätt att mäta och således utvärdera särskilda kunskaper i det latinska språket. Av det skälet är den metalingvistiska terminologin förenklad i våra certifieringstester och i största möjliga utsträckning anpassad till kategorier som

föreligger inom latinet, så att den blir begriplig för studerande som har fått sin förmåga till förståelse från litteratur och från språklig analys av olika slag.

1. De förmågor som är föremål för certifiering

EULALIA-certifieringen för den avancerade nivån testar tre sorters förmågor: (1) förståelse, (2) förmåga att producera eller uttrycka sig på latin och (3) förmåga att översätta.

1.1. Förmåga att förstå en text

De språkliga färdigheter och kunskaper som krävs på grundnivå, tillämpas på mer komplexa texter på avancerad nivå. På avancerad nivå krävs således förmågan att hantera och förstå en originaltext på latin (jfr. § 3), d.v.s. det handlar dels om att kunna tillägna sig textens huvudinnehåll och betydelse, dels om att kunna analysera de morfosyntaktiska strukturer – på ytan och betydelsebärande – som man måste förstå för att man skall kunna tillägna sig textens innehåll.

På den nivån förutsätts att förståelsen är sådan att inte bara de generella linjerna uppfattas utan även viktiga detaljer; i litterära texter kan t.ex. retoriska och stilistiska strukturer påverka betydelsen (exempelvis metafor, metonymi, personifikation, litotes och ironi), varvid textens "bokstav" inte motsvarar dess betydelse.

Denna förmåga att uppfatta de allmänna linjerna i texten och de mest betydelsefulla detaljerna utgör dock endast en partiell förståelse; den fullständiga förståelsen kommer att testas genom översättningsövningar, som kräver att man återger med stor precision betydelsen i den översatta texten i det språk som det översätts till.

1.2 Förmåga att producera eller uttrycka sig på latin

Förmågan att producera eller uttrycka sig på latin begränsar sig på den avancerade nivån (B) till förmågan att hantera och omvandla morfosyntaktiska strukturer som anges i studieplanen för den avancerade nivån. På så vis kontrolleras den fullständiga behärsningen av de vanliga strukturer som normalt förekommer i en originaltext på latin som kännetecknas av en svårighetsgrad på mellannivå och högre nivå.

1.3 Förmåga att översätta

Beträffande översättning, är utgångspunkten att det handlar om en komplex färdighet, som är interlingvistisk till sin natur: att översätta en text som präglas av en avancerad struktur och höggradig litterär karaktär, som i de latinska texter som används i certifieringsproven, förutsätter inte bara god förståelse av originaltexten utan även en ännu högre förmåga att uttrycka sig på det språk som det översätts till.

För att orientera oss i utvärderingen av denna dubbla förmåga har vi beaktat tidigare erfarenheter av certifiering av översättning från och till moderna språk: i synnerhet har projektet Erasmus plus Petra-E (<https://petra-educationframework.eu/>) förefallit intressant som utgångspunkt, eftersom den – som i vårt fall – handlar om översättning av litterära texter. Enligt den modellen är mininivån för att ta på sig uppgiften att översätta en litterär text B2 för det språk som det översättes från och C1 för det språk som det översättes till; för vår del har vi försökt förena denna modell med de speciella förhållanden som gäller för översättning från latin, som till skillnad från vad som gäller i undervisningen av moderna språk, är djupt förankrad i undervisningstraditionen i olika länder.

1.3.1 Översättning och kompetens i det latinska språket

Mot bakgrund av de speciella förhållanden som gäller för undervisningen i latin, där läsningen av litterära texter dyker upp förhållandevis tidigt i studieplanerna, har vi tyckt att det är rimligt att förlägga

språkraven för översättning redan till nivå B1: vi utgår ifrån att de studerande redan på denna nivå, vana vid att tidigt i studierna syssla med litterära texter, har utvecklat en viss läserfarenhet som gör det möjligt för dem att uppfatta det litterära inslaget i en text.

Det är emellertid möjligt att en studerande som är på nivå B1 i det språk som det översättes från (latin) ännu inte är på nivå C i det språk som det översättes till (L1, d.v.s. det språk som det förväntas att studenten översätter till).

I EULALIA-testerna utvärderas förmågan att översätta på B-nivån, men då i en avdelning som är avskild från själva provet och som är tillgänglig endast efter det att den del som mäter förmågan att förstå latin har avslutats. På B-nivån kommer det vara möjligt att uppnå en certifiering i förståelse och produktion som är åtskild från översättningscertifieringen (jfr. § 6).

EULALIA-testernas upplägg återspeglar en didaktisk erfarenhet som handlar om att kunskaperna i latin och förmågan att översätta från latin kan (och i en del fall bör) övas och utvärderas för sig. Dålig förmåga att översätta utesluter inte förmåga att förstå en latinsk text på B-nivå; och, å andra sidan, god förmåga att översätta innefattar självklart förmågan att förstå (såväl i generella drag som i de särskilda detaljer som angivits ovan) en latinsk text på B-nivå.

1.3.1 Översättning och språkfärdighet i språket som det översätts till

Översättning av en text kräver alltid en högre nivå av kunskap i det språk som det översätts till jämfört med det språk som det översätts från; detta är så mycket mer uppenbart när den text som översätts är av litterär art och därför, som sådan, särskild komplex. Översättning från latin kräver således en hög nivå (åtminstone C1) i det språk som det översättes till. Förmågan att översätta utmärks även av 1) förmågan att producera en text som är koherent och sammanhängande, som 2) motsvarar den standart som gäller för ifrågasvarande språks ortografiska och morfosyntaktiska normer och 3) av ett passande ordförråd. Att tillgripa de ”översättningsknep” (genom att lägga sig mycket nära den översatta texten i syntax och ordval), som är så gott som oundvikliga i ett undervisningssammanhang, tolereras på det villkoret att den översatta texten inte blir obegriplig.

2. Förmågor och kunskaper som inte är föremål för certifiering

Även på avancerad nivå är de förmågor som mäts och utvärderas av våra tester av strikt språklig karaktär: kunskap om de latinska texternas historiska, kulturhistoriska och litteraturhistoriska sammanhang testas och utvärderas inte direkt, men utgör en generell förutsättning för förståelsen av texten. Övningarna innehåller t.ex. inte frågor som ”Vilken funktion hade konsulerna i Rom?” (såvida inte texten i fråga innehåller en definition av en konsuls funktioner). Vi förutsätter snarare att kunskapen om uttrycket *consul* även inkluderar generell kunskap om en sådan ämbetsmans funktioner. I de fall då texten innehåller kulturella referenser som det inte går att sluta sig till med hjälp av kunskap om basordförrådet, införs förklaringar (korta sammanfattningar, glossor och, i en del fall, bilder), som ger den nödvändiga hjälpen för att orientera sig i texten och förstå den.

På det strikt språkliga planet undersöker testet endast de ytliga strukturer och de betydelsebärande strukturer som måste behärskas för att man skall förstå texten: frågor av teoretisk art om t.ex. fonologi, ordbildning eller etymologi, metrik eller språkhistoria ställs inte. Vi är medvetna om att många av dessa aspekter har stor betydelse i undervisningen i skolor och på universitet och att kunskapen om detta utan tvivel gör förståelsen för språket och dess struktur mer fullständig och djup: just av det skälet innehåller EULALIA:s övningssamling inslag som kan förstärka även några av dessa kunskaper. Men för EULALIA-certifieringen är just dessa kunskaper inte föremål för direkt utvärdering; i stället fokuserar certifieringstestet, i likhet med vad som gäller för de moderna språken, snarare på textförståelsen; identifiering av de betydelsebärande enheterna efterfrågas bara om detta behövs för förståelsen av innebörden.

3. Testerna som är föremål för certifiering

EULALIA-certifieringen utvärderar förmågan att orientera sig i läsningen av en kort originaltext på latin. Vi har fokus enbart på förståelsen av en text, snarare än på analys av enskilda morfosyntaktiska strukturer eller av enskilda mer eller mindre komplexa fraser, i övertygelsen att kunskapen om och behärsknigen av det latinska språkets mer tekniska aspekter är av betydelse för den som vill på ett självständigt sätt kunna ta till sig de texter på latin på vilka en stor del av det europeiska kulturarvet vilar.

Med ”original” förstås en text som härrör från ett sammanhang i vilket latinet användes aktivt för att skapa en kulturellt betydelsefull kommunikation. De latinska texter på vilka ett certifieringsprov baserar sig hör inte nödvändigtvis till den klassiska kanon av antika *auctores* utan kan höra till olika delar av latinets långa historia.

Det som utmärker den text på vilken ett certifieringsprov baserar sig är en komplexitet som passar nivån: det bör framför allt handla om en text som är begriplig (jfr. § 1,1) för den som har kunskaper på lägre avancerad nivå (B1) eller högre avancerad nivå (B2) av latinets standardformer och ordförråd så som de beskrivs för den avancerade nivån i EULALIA:s dokument om ordförråd och studieplan. I görligaste mån föredras texter som är särskilt sammanhängande och således är effektiva i kommunikationen; det är viktigt för oss att den som genomgår dessa tester uppfattar texternas kommunikativa art och uppmuntras att tillägna sig innebörden genom en förståelseprocess i vilken analysen av de formella strukturerna är nära förbunden med analysen av de betydelser som uttrycks av dessa strukturer. För att underlätta läsningen av texten tillåts smärre anpassningar och nedkortningar, men framför allt planerar vi att använda oss av enspråkiga glossor, som utan att undertrycka de mer komplexa delarna av texten kan förklara dess innebörd.

4. Underavdelningarna i B-nivån: B1 och B2

Certifieringen på avancerad nivå består av två nivåer: B1 och B2.

Skillnaden mellan nivåerna B1 och B2 handlar i första hand om den olika graden av komplexitet i de texter som proven baseras på. Det som visar på denna skillnad i komplexitet är 1) de olika krav som ställs i studieplanen och på ordförrådet för varje nivå; 2) de föreslagna övningarnas komplexitet, såväl i den del som handlar om textförståelse som i den som handlar om översättning: t.ex. finns det i övningarna till B2 frågor om förståelse som analyserar detaljer på en mer specifik nivå än de som gäller för B1; den text som skall översättas för B1 är kortare jämfört med B2 och innehåller färre svårigheter för översättningen.

5. Enspråkighet

Det språk som används i EULALIA:s tester och övningar – för frågor och för förklaringar t.ex. – är latin. Detta val beror på behovet att i görligaste mån anpassa certifieringen av latinet till det som gäller för de moderna språken. Därigenom förstärks intrycket hos studenterna att latinet även nuförtiden har en kommunikativ funktion (och kan fungera som kommunikationsmedel i ett – låt vara – begränsat sammanhang och i specifika situationer, som t.ex. i certifieringen).

Dessutom tjänar begränsningen av bruket av modersmålet (L1) eller ett internationellt språk som engelskan till att förstärka uppfattningen hos framför allt nybörjarna att certifieringen har sitt fokus på kunskaperna i det latinska språket. I samband med tester som vi har gjort på studenter som har ett annat modersmål har detta inslag visat sig vara något som förstärker motivationen.

Bruket av latinet i frågor och förklaringar i testerna är emellertid inte absolut: latinet används för att skapa en förklarande ram till originaltexten på latin, som utgör utgångspunkten. Titeln och de korta sammanfattningar som föregår texten är en del av denna förklarande ram, liksom glossorna som följer texten för att förklara termer och uttryck som inte finns med i det ordförråd och den studieplan som gäller

för respektive nivå (som alternativ till latinet kan i en del fall bilder användas); även de omskrivningar som förekommer i en del övningar hör hit.

Men vi har inte funnit det lämpligt att använda latinet i en del övningar som kräver morfosyntaktisk analys: även om latinet har egna kategorier för beskrivningen av sina morfosyntaktiska strukturer, är dessa kategorier inte allmänt använda i undervisningen. I detta speciella fall har vi därför föredragit att använda modersmålet (L1).

6. Testerna

För certifieringen av förmågor på avancerad nivå, har EULALIA två sorters tester (B1 och B2), vilka båda är indelade i två avdelningar.

Den första avdelningen (B1 utan översättningstest / B2 utan översättningstest) består av övningar som mäter förmågan att förstå texten liksom även förmågan att producera / uttrycka sig på latin som beskrivs i §§ 1 och 2. Förmågan att förstå, såväl den som är förknippad med textens betydelsebärande enheter som den som är förbunden med textens ytstruktur, utvärderas i huvudsak genom övningar som innehåller flera frågor; förmågan att producera / uttrycka sig prövas genom övningar där man skall fylla i ett ord eller en form eller där man skall omvandla ett uttryck.

Den andra delen (B1 med översättningstest / B2 med översättningstest) kräver att samma text som var föremål för förståelseövningarna översättes. Den som klarar enbart den första delen av provet kommer att få certifieringen (B1 eller B2) ”utan översättningskompetens”; den som i stället klarar även den andra delen av provet uppnår certifiering (B1 och B2) ”med översättningskompetens”. I enlighet med vad som stipulerats i § 1,3,1 är det inte möjligt att uppnå certifiering enbart ”med översättningskompetens”.

Den andra delen av provet (B1 eller B2 med översättningskompetens) kan genomföras först efter det att den första delen har lämnats in: detta därför att man för den andra delen får använda sig av ordbok.

Ytterligare detaljer gällande hur testerna hanteras och delas ut och sedan utvärderas beskrivs i provens originalexemplar (eller i bilagor till originalexemplaren).

Utvärderingströskeln för nivåerna B1 och B2 utan översättningskompetens är 75%; dennes tröskel, som vi föreslår, är resultatet av tester som utförts i olika undervisningsmiljöer (gymnasier och universitet) och i olika länder. Beträffande nivåerna B1 och B2 med undervisningskompetens, motsvarar tröskeln för godkänt resultat det högsta antal fel som kan accepteras i återgivningen av en enda text. Eftersom översättning är en aktivitet som måste bedömas på ett mer flexibelt sätt, krävs det för att fastställa hur många fel som kan accepteras en analys av de fel som har gjorts av kandidater som har översatt en och samma text.

7 Övningssamlingen

EULALIA erbjuder, förutom testerna, en samling övningar som innehåller olika typer av övningar som tjänar till att utveckla de grundläggande förmågor som testas på olika nivåer. Övningssamlingen inkluderar typer av tester som härrör från olika undervisningstraditioner; inte alla typerna förekommer även i texterna; det valet beror på vår övertygelse att övningar, som inte är särskilt nyttiga för att mäta de förmågor som prövas i testerna, å andra sidan kan vara mycket nyttiga för att utveckla och förstärka dessa.